

Pohjois-Savon alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2025–2029 sisältää:

- OSA 1: hyvinvointikertomuksen eli -analyysin vuosista 2021–2025 ja
- OSA 2: hyvinvointisuunnitelman vuosille 2025–2029.

Tässä käsitellään OSA 2:stä: **hyvinvointiSUUNNITELMAA**

Julkaisu www.hyvinvointikertomus.fi sivulla, johon nämä diat tulevat myöhemmin

Pohjois-Savon hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2025-2029: OSA 2 Hyvinvointisuunnitelma

Laaja hyvinvointikertomus ja –suunnitelma 2025-2029 ja vuosiraportit

Hyvinvointikertomuksen
Hyväksyntä vanhassa valtuustossa

Mitä HYTE:ä tehty
menneellä
valtuustokaudella

Miltä tilastot
näyttää (myös Pohjois-
Savon kuntien väliset erot)

Laaja hyvinvointikertomus eli -analyysi
vuosista 2021-2025

Vuosiraportti; miten
hyvinvointisuunnitelma edennyt.
Valtuustolle hyväksyntä ja
osaksi tilinpäätöstä

Mitä
tehty

Miltä
tilastot
näyttää

Vuosiraportti

2024

2025

2025

2026

vanha valtuusto

uusi valtuusto

Analyysiin tiedon keruu
ja analysointi

Laaja hyvinvointisuunnitelmatyö 04-10/25

Miten hyvinvointianalyysissa todetut
hyvinvointivajeet ratkaistaan – tavoitteet,
toimenpiteet, resurssit ja seuranta

Verkostot yhdessä
suunnitelman työstöön
mukaan (kunnat, muut
toimijat)

Hyvinvointiedon koonti

Pohjois-Savon omat tiedonkeruut ja tieto kuntiin

- HYTE vaikuttavien menetelmien kysely
- Järjestöjen HYTE-kysely
- Aasukkaiden kokemuksellisen hyvinvoinnin kysely
- Päihdetilannekysely

Hyvinvointisuunnitelman 2025-2029
hyväksyntä
uuden valtuuston toimesta 12/2025

Hyvinvointisuunnitelman työstäminen ja kommentointi AIKATAULUT,

täydentyä jatkuvasti

MAALISKUU:

26.3. Elintapaohjauksen työryhmä (HVA)

26.3 klo 12-13 Ikääntyneiden jory

HUHTIKUU:

- 1.4.2024 Perhekeskuksen päälliköiden ja kehittäjien tapaaminen
- 3.4. väkivaltatyön verkosto
- 8.4. Kiusaamisen ehkäisyn työryhmä
- 9.4 Liikunnallisen elämäntavan edistämisen työryhmä
- 10.4 seksuaaliterveyden edistämisen työryhmä
- 22.4 Ikääntyneiden jory
- 24.4 Raskaus- ja vauvavaiheen miepä verkosto
- 24.4. Ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä

TOUKOKUU:

- 5.5. klo 9-11 Järjestöneuvosto
- 5.5. Pohjois-Savon kuntien hyte-yhdyshenkilöiden ja hyvinvointikoordinaattorien verkosto
- 6.5. klo 8.30-9.30 Perhekeskuksen päälliköt ja kehittäjät

TOUKOKUU jatkuu:

- 6.5. klo 12-15 Rakenteellisen sosiaalityön työryhmä
- 19.5 Nikotiiniton sote
- 14.5. AKE
- 15.5. Elintapaohjauksen työryhmä
- 19.5 osallisuustyöryhmä
- 20.5. EPT-työryhmä
- 21.5 Pohjois-Savon osallisuusverkosto
- 21.5 A-klinikkasäätiön kehittämistyöryhmä
- 23.5 SRK väki, Siilinjärvellä hiippakunnan neuvottelukunta
- 26.5. klo 17 Nuorisovaltuusto
- 26.5. lapset, nuoret ja lapsiperheet ravitsemustyöryhmä
- 6.5 klo 12 livenä Kuopiossa rakenteellinen sosiaalityön kehittäjäverkosto
- Kulttuurihyvinvointiverkosto (hva edustajat)

KESÄKKUU:

- 2.6. aikuisten ravitsemus, liikunnallisen elämäntavan ja ravitsemusterveyden edistämisen työryhmä
- 3.6. klo 8.30 Perhekeskuskehittäjät ja päälliköt 1h / Savotalo
- 3.6. HYTE-neuvottelukunta (samalla HYTE-neuvottelu)

KESÄKKUU jatkuu:

- 12.6 Ikäihmisten neuvosto
- 11.6 Vammaisneuvosto
- 10.6. Opiskeluhuollon yhteistyöryhmä

ELOKKUU:

- Suun terveydenhuolto
- Asukkaille ja hva henkilöstölle kommenteille
- Luottamushenkilöt laajemmin (Henna Räsänen)
- 26.8 Asukasraati

SYYSKKUU-JOULUKUU

16.9. HYTE-neuvottelukunta - > HYTE-neuvottelujen jatko ??

11/2025 HYTE-neuvottelukunta hyvinvointisuunnitelma hyväksyttäväksi -> aluehallitus 1.12.2025? -> aluevaltuusto 12/2025?

Vielä kesken ajankohtien sopiminen:

Ikämiepä verkosto (Helena), perhekeskusverkosto myöhemmin uudestaan, ravitsemushoitotyöryhmä (Säde+Marika, laitettu viesti), Ikääntyneiden, vammaispalvelut (viesti laitettu), yleiset palvelut (Säde, viesti laitettu) ja pela joryt (Ville, Säde, viesti laitettu) – hyvinvointivajeiden mukaan + Integraatiojory (Säde, laitetaan myöhemmin) Kinnunen ja Mäkiopas – laitettu viesti, muistuta toukokuussa (Säde)

Laaja hyvinvointikertomus ja - suunnitelma

Tiivis asiakirja, jonka laativat eri hallinnonalojen asiantuntijat yhdessä (myös kunnat, järjestöt, srk, yritykset, kokemuksellinen tieto) ja se koostuu seuraavista osista:

OSA1: "kertomus"

Tilastojen valossa yhteenveto **hyvinvoinnin nykytilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä**, edellisen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden **arviointia**

* Laajahvk: valtuustokauden ajalta tähän päivän

OSA 2: "suunnitelma" tulevalle valtuustokaudelle + **sis. Lasten ja nuorten ja ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma**

Tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja resurssit sekä seurantamittarit hyvinvoinnin edistämiseksi, **hyvinvointivajeiden ratkaisemiseksi**

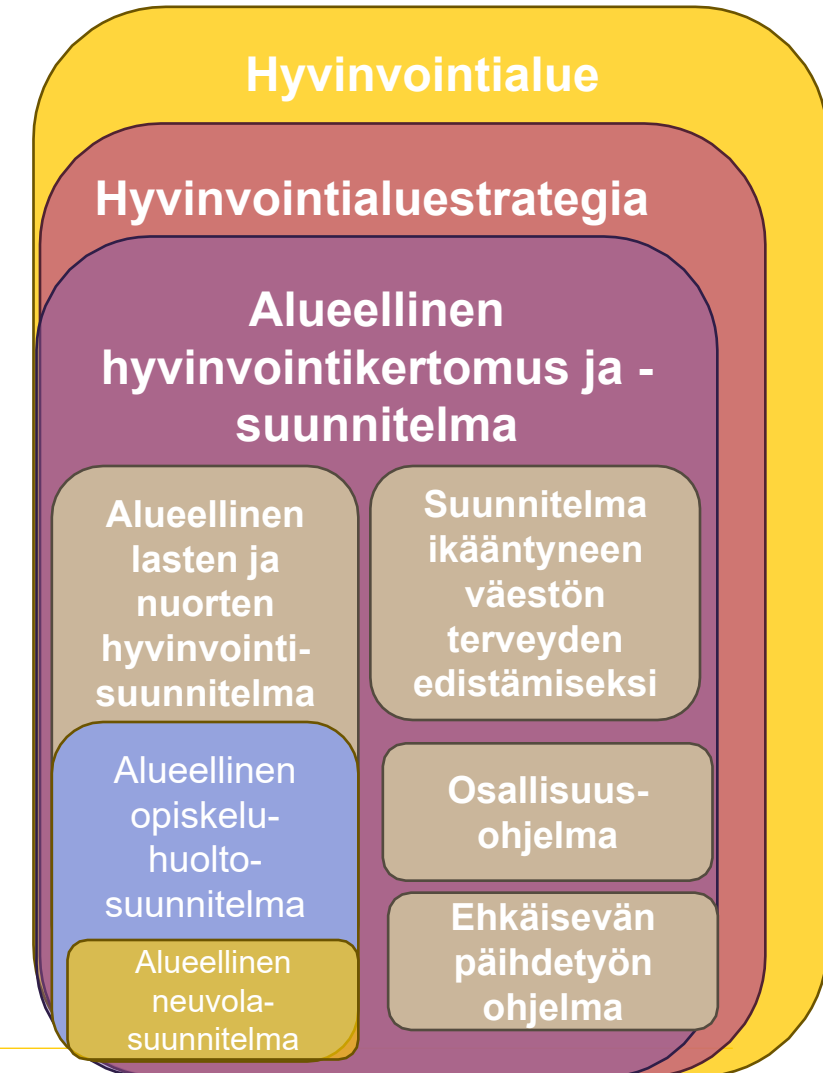
OSA 3: Valtuustohyväksyntä ja toteuttaminen Suunnitelman hyväksyminen ja vieminen toteutukseen

Ohjelmatyöt yhteen hyvinvointisuunnitelmaan

Yhteiset painopisteet ja tavoitteet alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa

- Se miten erillissuunnitelmat liitetään tai huomioidaan hyvinvointisuunnitelmassa, on hyvinvointialueen päätettävissä
- Oleellista, että hyvinvointisuunnitelma ja siihen liittyvät muut suunnitelmat muodostavat yhtenäisen, samansuuntaisen kokonaisuuden
- Suunnitelmat osaksi hyvinvointisuunnitelmaa tai sen liitteeksi tai muulla tavoin osoitetaan, että suunnitelmat muodostavat tavoitteiltaan yhtenäisen kokonaisuuden

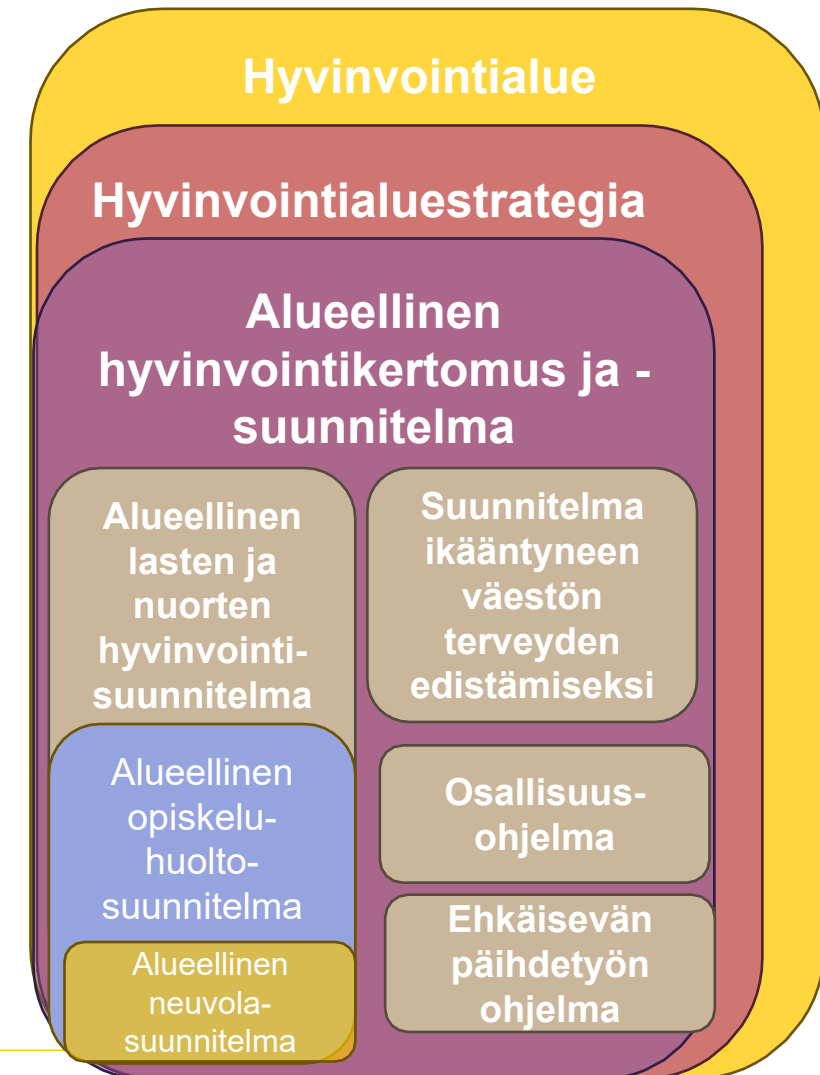
[Lähde: 2303-Hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-yhteistyö-2025.pdf](#)

Yhteiset painopisteet ja tavoitteet alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa

vanhuspalvelulaki 5§

Hyvinvointikertomuksessa on tuotu esille tilannekuva väestön hyvinvoinnin ja terveydentilasta. Hyvinvointisuunnitelmassa on kuvattu **yhteiset painopisteet ja näiden tavoitteet**, jotka ovat yhteiset lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja ikääntyneen väestön terveyden tukemisen suunnitelmien kanssa. **Muutoin asiakirjat ovat itsenäisiä liitteitä osana hyvinvointisuunnitelmaa VAI SAMASSA – POHDITTAVA VIELÄ**

Hyvinvointialueen on laadittava suunnitelma toimenpiteistään **ikäntyneen väestön** hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi osana hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Suunnittelussa on painotettava kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä sekä arvioitava ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilaa, ikääntyneelle väestölle tarjolla olevien palvelujen riittävyyttä ja laatua sekä ikääntyneen väestön palveluntarpeeseen vaikuttavia tekijöitä. (Vanhuspalvelulaki 5§)

Yhteiset painopisteet ja tavoitteet alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa

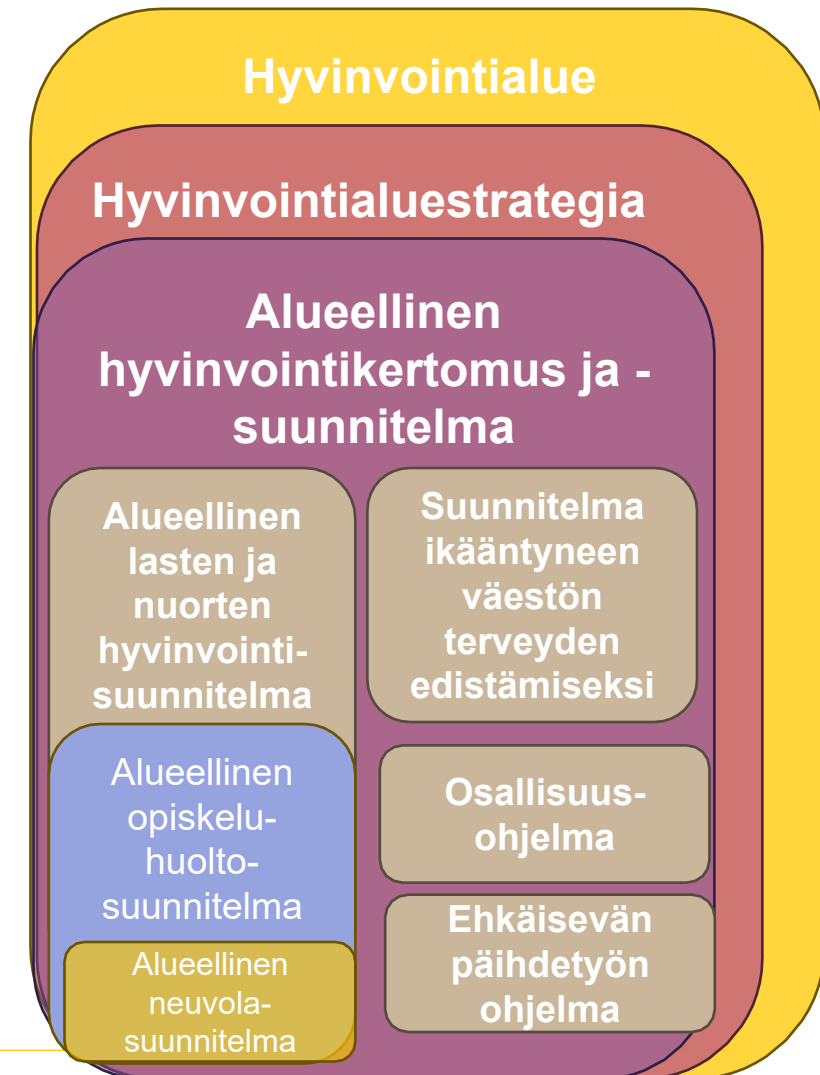
Lastensuojelulaki 12§

Hyvinvointikertomuksessa on tuotu esille tilannekuva väestön hyvinvoinnin ja terveydentilasta.

Ehdotus: Hyvinvointisuunnitelmassa on kuvattu **yhteiset painopisteet ja näiden tavoitteet**, jotka ovat yhteiset lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja ikääntyneen väestön terveyden tukemisen suunnitelmien kanssa. **Muutoin asiakirjat ovat itsenäisiä liitteitä osana hyvinvointisuunnitelmaa VAI SAMASSA??**

Hyvinvointialueen on laadittava lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueen toimintaa koskeva alueellinen **lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma**, joka hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on osa hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmaa.

(Lastensuojelulaki 12§)

**HYTE-työ on yhteistyötä -> kuvataan
juurisyyt ja hva:n toimenpiteiden lisäksi
asiantuntijatuki ja sidosryhmäyhteistyö**

HYTE-työ on yhteistyötä - yhteistyön lakiperusta

HYVINVOINTIALUE

- ♥ Edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvointialueella on ensisijainen **vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä** siltä osin, kun tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin **lakisääteisiin tehtäviin**
- ♥ toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä **yhteistyössä alueen kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan**
- ♥ tehtävä **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä** hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja **yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa**

KUNTA

- ♥ Edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen **vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä** siltä osin, kun tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin **lakisääteisiin tehtäviin**
- ♥ toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä **yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan**
- ♥ tehtävä **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä** kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja **yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa**

Pohja kunkin hyvinvointivajeen ratkaisuun

Tavoite:	Toimenpiteet + vastuutaho perään kirjaa	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
oppilaitokset, yritykset		

Sote-järjestämislain seliteosuus kuntien/hva:n tuki hva:lle/kunnille

Pykälän 4 momentin mukaan kunnan/ hyvinvointialueen olisi toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä hyvinvointialueen/kunnan kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan ehdotettavan lain 6/7 §:n mukaisessa hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävässä.

Yhteistyön toteuttaminen ja toiminnan yhteensovittaminen edellyttäisivät käytännössä, että kunta ja hyvinvointialue **sopisivat yhteistyön toteuttamisen rakenteista, toimintatavoista ja seurannasta** Yhteistyön jatkuvuuden ja vuorovaikutteisuuden turvaamiseksi olisi tärkeää, että rakenteet ja toimintakäytännöt muodostettaisiin paikalliset ja alueelliset tarpeet huomioon ottaen.

- ❖ Velvollisuus antaa asiantuntijatukea hyvinvointialueelle edellyttäisi **kuntaa osoittamaan riittävät resurssit tähän.**
- ❖ **Kunnan asiantuntijatuki hyvinvointialueelle** voisi olla esimerkiksi tiedon kokoamista ja analysointia, koulutuksia, yhteisiin kehittämis- ja tutkimushankkeisiin osallistumista sekä osallistumista hyvinvointialueen vaikutusten ennakkoarviointityöhön ja hyvinvointiryhmien työhön.

- ❖ Velvollisuus antaa asiantuntijatukea kunnille **edellyttäisi hyvinvointialuetta osoittamaan riittävät resurssit tähän.**
- ❖ Osana tätä hyvinvointialueet **analysoisivat tietoa, järjestäisivät alueellista koulutusta, koordinoisivat yhteisiä kehittämis- ja tutkimushankkeita sekä valtakunnallisten ohjelmien toimeenpanoa ja osallistuisivat kunnissa vaikutusten ennakkoarviointityöhön sekä hyvinvointiryhmien työhön.** Sosiaalihuollon asiantuntemusta hyödynnettäisiin muun muassa sosiaalihuoltolain 7 §:ssä tarkoitetun **rakenteellisen sosiaalityön avulla.**

Lain seliteosuus: 1, ks. Sivu 664

Lain seliteosuus: 1, ks. Sivu 666

Kehitettävät asiat Pohjois-Savossa vuosille 2025-2029:

Alustavat painopisteet ja tavoitteet, joita muokataan hyvinvointisuunnitelmaa tehtäessä työryhmissä ja verkostoissa

OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN

- ♥ Vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät/ kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa
- ♥ Yhteisöön kuulumisen tunne lisääntyy

HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ EDISTÄVÄT ELINTAVAT

- ♥ Raskaudenkeskeytykset vähenevät erit. yli 30v. ja vuoden sisään synnyttäneet tai keskeytys
- ♥ Kohdunkaulasyövän seulontojen käyntimäärät nousevat
- ♥ Ruokasuositusten jalkauttaminen (erit. tytöt, 8. ja 9. lk, työikäiset)
- ♥ Terveysliikuntasuositusten mukaisen liikunnallisuuden lisääminen arkeen (erit. aol pojat, työikäiset naiset ja keskitason koulutus, toimintaraj ikäihmiset)
- ♥ Riittävän unen ja palautumisen edistäminen (erit. työikäiset matala koulutustaso ja miehet, 8.9. lk ja lukion tytöt)
- ♥ Aivoterveysten edistäminen
- ♥ Suun terveys

VANHEMMUUS VAHVISTUU

- ♥ vanhemmuustaidot vahvistuu (keskusteluyhteys, rajat)

MIELENTERVEYSTAITOJEN VAHVISTAMINEN

- ♥ Tunne- ja vuorovaikutustaidot, itsesäätelyn taidot ja vastoinikäymisten sietokyvyn vahvistuminen (erit. tytöt, lukio, työikäiset, ikäihmiset)

RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISY

- ♥ Alkoholin käyttö ja haitat vähenee (aol, työikäiset miehet, ikäihmiset)
- ♥ Rahapelaaminen ja haitat vähenee (aol, työikäiset)
- ♥ Tupakka (raskaana olevat, työikäiset) sähkötupakka (peruskoululaiset ja työikäiset) nikotiinituotteet (työikäiset miehet)
- ♥ Huumeiden käytön ehkäisy (miehet, korkeasti koulutetut)
- ♥ Netin haitallinen käyttö vähenee (4 ja 5 lk)

VÄKIVALTA, SYRJINTÄ JA TAPATURMAT VÄHENEVÄT

- ♥ Ketään ei syrjitä; ikä, terveydentila, mielipide (lapset, nuoret, työikäiset, ikäihmiset)
- ♥ Kaltoinkohtelua ei sallita erit. ikäihmiset
- ♥ Väkivaltaa ei sallita Erit. vanhempien toimesta lapsia kohtaan, kiusaaminen 4. ja 5 lk
- ♥ Kukaan ei koe seksuaalista ahdistelua tai häirintää
- ♥ Kaatumistapaturmat vähenevät erit. ikäihmiset
- ♥ Arjen turvallisuuden edistäminen osana kokonaisturvallisuutta (häiriötilanteisiin varautuminen, huoltovarmuuden vahvistaminen)

HYTE-TIEDOLLA JOHTAMINEN, RAKENTEET, YHTENEVÄISET TOIMINTATAVAT

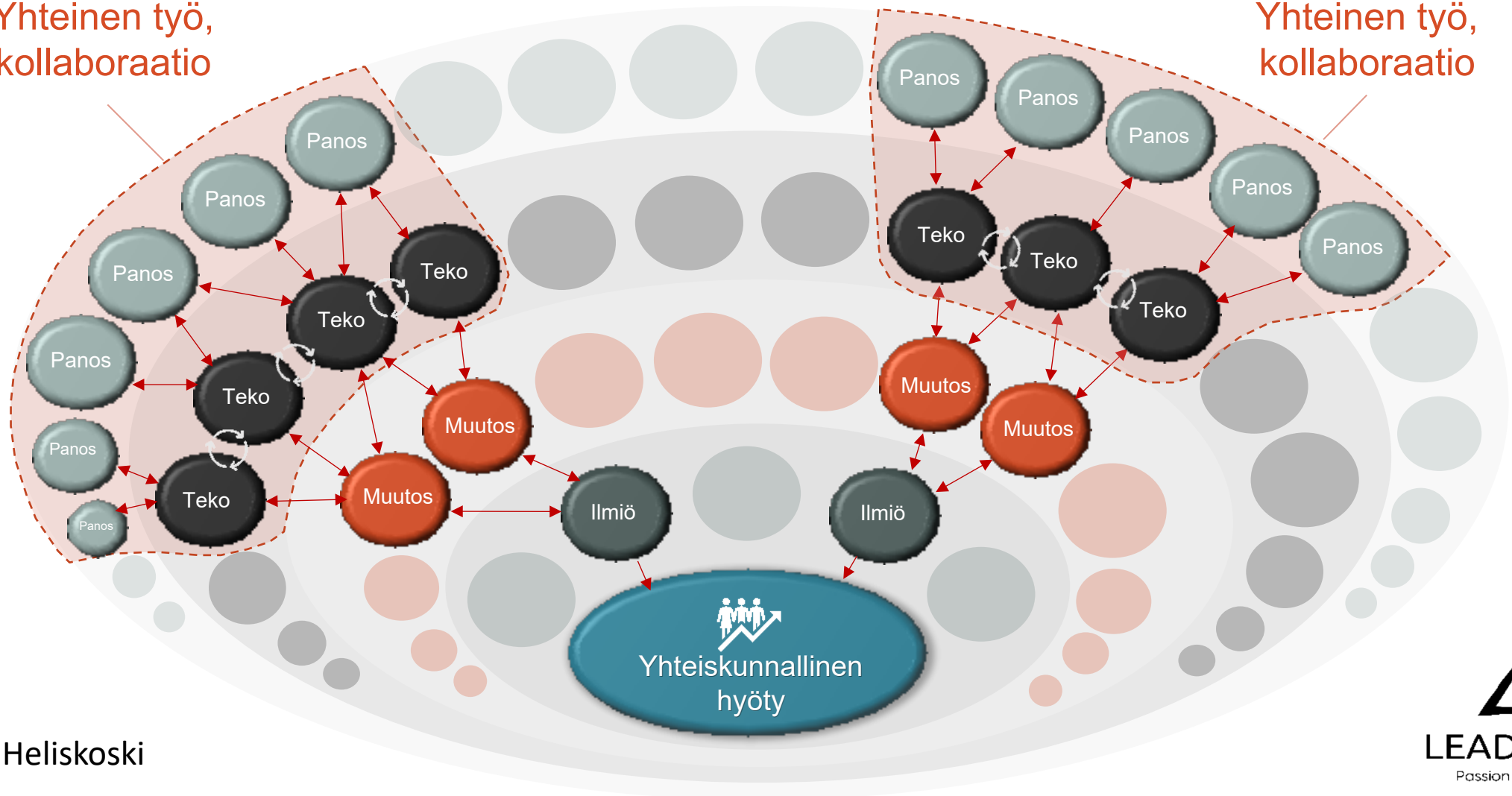
- ♥ HYTE-tiedolla johtaminen, kirjaaminen, HYTE-mittareiden luonti hvalle
- ♥ HYTE-jalkauttaminen
- ♥ HYTE-rakenteet (osaksi palvelustrategiaa, palvelurakennetta, käyttösuunnitelmia, järjestöyhteistyörakenne, hva palvelut-kunta yhteistyö, kulttuuri sotessa)
- ♥ HYTE-resurssit palvelutuotannossa (esim. HYTE-kerroinraha)
- ♥ Yhtenevälliset käytännöt (mm. liikuntaneuvonta, MOVE-prosessi, AUDIT-C, tuen tarve selvitys 8. lk, elintapaneuvonta)
- ♥ HYTE-asiantuntijatuki kuntiin: prosessit (Kuntajohdon TEA, erit Rautavaara, Perusopetuksen TEA, erit Rautavaara, lukio TEA, erit. Rautavaara, Liikunnan TEA, erit Tervo, Kulttuurin TEA, erit Tuusniemi)

Aol = ammatillinen oppilaitos

Vaikuttavuuden ekosysteemi

Yhteinen työ,
kollaboraatio

Yhteinen työ,
kollaboraatio

**Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet,
toimenpiteet, vastuutahot ja seurantamittarit
LUONNOS, TÄYDENTYY 10/2025 SAAKKA**

Osallisuus

Painopiste: Osallisuuden vahvistaminen

Tavoite:	Toimenpiteet + vastuutaho	Seurantamittarit
Yhteisöllisyyden vahvistaminen		
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään Entä hva yhteistyössä?	Asiakkaan aito kohtaaminen Yhteisöllinen opiskeluhoito – enemmän aikaa, painopisteen siirtäminen (perhep)	
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: Osallisuuden vahvistaminen

Tavoite: Vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät/ kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa	Toimenpiteet + vastuutaho	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Asukas		
Mitä hva:lla tehdään Entä hva yhteistyössä?	OSALLISUUSRAPORTISTA NOUSSEET tähän – kesken: Asiakaspalautteen.... Viestintää... TILASTOISTA NOUSSEET • keskustelu- ja kuulemistilaisuuksien järjestäminen (?) • asiakkaiden mielipiteen selvittäminen ennen päätöksentekoa, • kehittäjäasiakkaat ja kokemusasiantuntijat palvelujen suunnittelussa, • asukkaiden, järjestöjen ja muiden oma-aloitteisen suunnittelun tukeminen • Asiakaskokemuksen kerääminen (ikäänpal) • Ikäkeskuksen neuvonnasta tiedottaminen (ne joita vaikea tavoittaa) monikanavaisesti ja monitoimijaisesti (srk, kunta, hva) (ikäänpal) • Kysytään asiakkaan mielipide, jokapv kohtaaminen perustyössä (ikäänpal) • Asiakasraadit (ikäänpal)	TEAvisari hyvinvointialue, osallisuus; työntekijöiden ja asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamiskanavat; • Järjestetty keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia, • asiakkaiden mielipiteen selvittäminen ennen päätöksentekoa, • kehittäjäasiakkaat ja kokemusasiantuntijat palvelujen suunnittelussa, • asukkaiden, järjestöjen ja muiden oma-aloitteisen suunnittelun tukeminen Asiakaskokemus (ikäänpalv)
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle	• Osallistuvan budjetoinnin asiantuntijatuki??? (Siilinjärvi??) • Yhteiset koulutukset yhteisistä vaikuttamis- ja osallistumisen keinoista (kunnat???) • Viestintä- ja kyselyissä tiedonkeruuyhteistyö (???)	TEAvisari Kuntajohto, osallisuus • Osallisuuden vastuuttaminen • osallisuus palvelujen suunnitteluun • Lasten osallistamisen foorumit
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle	• Osallisuuden vastuuttaminen ja osallisuus palvelujen suunnitteluun, erit Keitele, Kaavi, Rautavaara ja Tuusniemi. • Lasten osallistamisen foorumit - kaikki kunnat	
Järjestöt	Kokemusasiantuntijat (esim. mitkä järjestöt...) ???	
Srk		
Osallistajat, virittäjät		

**Hyvinvointia ja terveyttä
edistävät elintavat**

Painopiste Seksuaaliterveyden edistämisen työryhmä 10.4.25

Tavoite:	Toimenpiteet + vastuutaho perään kirjaa	Seurantamittarit
Raskaudenkeskeytykset vähenevät erit. yli 30v. ja vuoden sisään synnyttäneet tai keskeytys Kohdunkaulasyövän seulontojen käyntimäärät nousevat Kukaan ei koe seksuaalista ahdistelua tai häirintää, erit. 4.-5.lk		
Juurisyys/ ilmiöt	- Tunnistettava kohderyhmä- kenelle viestitään ja millä keinoin? Käytännön työn kautta tunnistettu, että haavoittuvassa asemassa esim. maksuttoman ehkäisyn käytössä mielenterveyden haasteet, päihdetausta korostuu - Raskaudenkeskeytyksissä ei selkeää sosioekonomista ryhmää - Miten vaikutetaan seksuaalista ahdistelua tekeviin? Pyritään vaikuttamaan aikuisiin- ahdistelu ei ole sallittua - Miten muu elämänhallinta vaikuttaa? Rajojen ylittämiseen liittyvää vastuu. - Poliisi yms viranomaistahot ovat tapaturmien ja väkivallan ehkäisyn työryhmän kautta	
Mitä hva:lla tehdään Entä hva yhteistyössä?	- Hyvinvointialue tuottaa viestintämateriaalia maksuttomasta ehkäisystä ja joukkotarkastusten toiminnasta (HVA perhekeskus/seksuaalineuvolan kehittämistyöryhmä+ HYTE-yksikkö) - Yhtenäinen toimintamalli joukkotarkastusten toteuttamiseen (ajanvaraus, sähköiset palvelukanavat, saatavuus)- tulossa yhtenäinen sähköinen ajanvaraus- toimintamallia yhtenäistetään- uusintakutsut yht.työssä patologia+nla huomioitava jatkossa, koko toimintamallin tarkastelu kutsukirjeen lähettämisestä mahdollisiin jatkotoimenpiteisiin, huomioidaan laatukäsikirjan suositukset (HVA perhekeskus/ seksuaalineuvona kehittämistyöryhmä) - Kouluterveydenhuolto tukemassa tunne- ja turvataitojen kasvatusta → Oikea-aikainen ja yhtenäinen seksuaalikasvatustunnin toimintamalli → Setlementti Puijolan hankkeen jalkauttamiseen osallistuminen (HVA perhekeskus/ kouluterveydenhuolto+ HYTE-yksikkö)	Joukkotarkastusten toimintamalli seurantamittari: joukkotarkastuksiin osallistumisprosentti (Sotkanet) Raskauden keskeytysten määrä/ pshva+kunnat erillään (Sotkanet)+ mahdolliset omat HVA:n tilastoinnin kautta saatavat tiedot??? Tunne- ja turvataidot: Seksuaalisen ahdistelun esiintymisen mittarit (kouluterv.kysely) Ehkäisyn käyttö viim.yhdyntäessä (kouluterveyskysely, maksuttoman ehkäisyn käyttö HVA:lla kirjaukset???)
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle	- Osallistuu tunne- ja turvataitojen toimintamallin jalkauttamiseen, erityisesti kasvatusta ja opetus, nuorisopalvelut?? - Viestinnällinen tuki ??	
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle	- Jalkauttamisen tuki (perhekeskus kouluth+ HYTE-yksikkö) - Asiantuntija-tuki esim. koulutukset ja tietoisuuden järjestäminen (HVA asiantuntijat ja HYTE-yksikkö)	
Järjestöt	- Syöpäyhdistys voi tarjota koulutusta joukkotarkastusten toimintamallin kehittämiseen, tukea joukkotarkastuksista tiedottamiseen esim. materiaalia - Setlementti Puijola - tunne- ja turvataidot- hanke, - aikuisten tietämyksen lisääminen- miten voi vanhempana turvata lapsensa	Setlementti: tavoitetut oppilasmäärät, palautekysely

Painopiste: Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat

Ravitsemustyöryhmä (kaikki ikäryhmät) 24.4.2025- työstämistä jatketaan toukokuussa

Tavoite: Mahdollistetaan monipuolisen ravitsemuksen toteutuminen	Toimenpiteet + vastuutaho	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt	- Ruoka- ja kehosuhteen haasteet→ mainonta/somen vaikutus, dieettitrendit (erit.pojat) - Valikoivan ja yksipuolisen ruokailun lisääntyminen → vajaa-/ virheravitsemusriski→ kodin ruokailutavat ovat muuttuneet einais/pikaruokapainotteiseksi→ yhdessä syöminen on vähentynyt → kodin huolet(taloudelliset/sairastelut) vaikuttavat → neurokirjon häiriöiden vaikutukset (aistiyliherkkyudet)→ lapsilla normaalin kehityksen vaihetta ei tunnisteta (herkkyykskaudet/ valikoivan syömis vaihe), vaikuttavat erilaisten ruokien maistamiseen ja tottumiseen → ADHD- yms. lääkkeiden vaikutus ruokahaluun → yleinen mielihyväkulttuuri, tavoitellaan ns. nopeita ratkaisuja → vanhemmuuden ja rajojen asettamisen haasteet	
Asukas		
Mitä hva:lla tehdään Entä hva yhteistyössä?	Rakenteet- mahdollistetaan yhdyspintatyö (rakenteet- kohtaan??) Koulutusten järjestäminen (Ravitsemusterapia+ HYTE-yksikkö) Ruokakasvatuksen ja ravitsemusohjauksen yhtenäiset näyttöön perustuvat menetelmät käytössä –moniammatillisesti ja –alaisesti (Ravitsemusterapia + HYTE-yksikkö) Perhekeskuksen asiantuntijan vierailut kohtaamispaikoissa ravitsemusteemalla (Perhekeskus) Ravitsemus- ja ruokakasvatusohjaus toteutuu suositusten mukaisesti (Perhekeskus nla+koulu- ja opisk.th)	
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle	Ruokakasvatus toteutuu suositusten mukaisesti pääpiirtein yhdenmukaisesti alueella(vaka+ perusopetus), huomio vanhemmuuteen - Ruokakasvatus kirjataan kuntien varhaiskasvatussuunnitelmiin ja perusopetuksen lukuvuosisuunnitelmiin - Suosittelusten mukainen ruokatarjonta kirjataan ruokapalvelusopimuksiin, seurataan, arvioidaan ja raportoidaan yhdessä tuottajan ja tilaajan kesken	Nykytila.fi????
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle	Neuvolan ja vakan yhteistyö	
Järjestöt	Kokkikerhot ja harrasteryhmät (huom! Yhteys siihen, että koulutusta tarjotaan myös järjestötoimijoille???)	
Srk		

Painopiste: Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat **liikunnallisen elämäntavan edistämisen työryhmä-**
9.4.2025/ kesken

Tavoite: Terveysliikuntasuositusten mukaisen liikunnallisuuden lisääminen arkeen (erit. aol pojat, työikäiset naiset ja keskitason koulutus, toimintaraj ikäihmiset)	Toimenpiteet + vastuutaho	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt	Muuta huomioitavaa. - Perheliikunta hankkeen opit ja kokemukset hyödynnettäväksi jatkossa toimien suunnitteluun. - Yhteisöllisyyttä vahvistava liikunta, - Istumisen tauottamiseen kootut vinkit esim. oppilaitoksille, työntekijöille osaksi perehdytystä, Teams-kutsuun ”ohjeistus” liikkua samalla (Savonia/ Sanna Hukkanen) → TOIMINTAKULTTUURIN MUUTOS (kunnilla elinvoimapalveluissa s-postilistat yrityksille ja hyte-koordinaattoreilla yhdistyksille, joiden kautta voidaan viedä tietoon vinkkilistaa esim.istumisen tauottamiseen) - Yhdessä koottujen palvelupolkujen jalkauttaminen- esim. opiskelijoille, liikuntaneuvonnan jatkoksi jne	
Mitä hva:lla tehdään Entä hva yhteistyössä?		- RAI - Liikuntaneuvontaan lähetettyjen määrä ja liikuntaneuvonnan rajatun kirjaamisen kautta saatava raportointi - Kouluterveyskysely (erit.aol)
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle	- Perheliikunta- toimintaa- esim. lajikokeiluja ja tutustumiskäyntejä perheliikunnan ”sateenvarjon” alla (Case Lapinlahti/Hanna Pohjola) - Liikuntaneuvonnan toteuttaminen ja kehittäminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Kunta: liikuntaneuvonnan keskeyttämisprosentti
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle	- Liikuntaneuvontaan HVA:n tuki esim. tuottamalla ryhmämuotoisia toimintoja osaksi kunnan liikuntaneuvontaa?? - Vastinpari/ yhteistyö perheliikunta- toiminnan toteuttamiseksi (kunta? vastuutahona, case perheliikunta-hankkeen malli) - Asiantuntijaluentojen järjestäminen, jossa kaikki toimijatahot asiantuntijoina sisältöä tuottamassa - Arki- ja hyötyliikunnasta viestiminen yhdessä kaikkien toimijoiden kanssa- passiivinen elämäntapa→ miten liikkumista kerätään arkeen - Liikuntaneuvonnan rajattu kirjaamisoikeus ja yhteinen raportointi	
Järjestöt	Asiantuntijaluentoihin asiantuntijuuden tuominen	

Painopiste: Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat

Tavoite: Riittävän unen ja palautumisen edistäminen (erit. työikäiset matala koulutustaso ja miehet, 8.9.lk ja lukion tytöt)	Toimenpiteet + vastuutaho	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
oppilaitokset, yritykset		

Painopiste

Tavoite: Aivoterveysten edistäminen	Toimenpiteet + vastuutaho	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään Entä hva yhteistyössä?	- Finger-toimintamalli (sote-keskus? ja HYTE-tiimi Marika) - Muistisairauksien varhainen tunnistaminen – mittari? Minimental ja Cerad (ikänt + sote-keskus) (ikänt) - RAI:n systemaattinen käyttö HVA asiakkaille (ravitseminen ja toimintakyky) (ikäntyneiden palvelut) - ARVI:ssa elintapaohjaus ja neuvonta (ikänt) - Ikäntyneiden ohjauksen ja neuvonnan palveluissa ohjaus järjestöjen ja kuntien HYTE-palveluihin (ikänt) - Kaikukortti ja kulttuurihyvinvoinnin pariin ohjaaminen (ikänt) ja palvelujen piirissä olevien ohjaus kulttuurihyv pariin (Mitä ympärivuorokaut palvelujen piirissä oleville??) - Ikäkeskuksen neuvonnasta tiedottaminen (ne joita vaikea tavoittaa) (ikänt)	Muistisairauksien diagnoosien määrä lievässä/ myöhemmässä vaiheessa – pitkän aikavälin mittari?? RAI:n käyttö RAI:sta muistisairaudet??
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle	Yhteisöllisiä tapahtumia ja liikuntaa (kunnat?) Finger – kunnan osiot – fingerin pilkkominen ja roolien ja tehtävien jako tarkemmin (Marika Lähti kuntien ja sote-keskuksen kera)	
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle	Ei ikänt. palvelujen piirissä oleville: - Elintapaohjaus ja yhteisöllisyyden edistäminen muistisairauksien ehkäisemiseksi (kunnat? – ikäntpal ehdotus)	
Järjestöt	Ei ikänt. palvelujen piirissä oleville: - Elintapaohjaus ja yhteisöllisyyden edistäminen muistisairauksien ehkäisemiseksi (järjestöt ? – ikäntpal ehdotus)	
Srk		
oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat

Tavoite: Suun terveys	Toimenpiteet + vastuutaho perään kirjaa	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään Entä hva yhteistyössä?	Toimintamallin jalkautuminen kotihoidon asiakkaiden suun terveyden ja ravitsemuksen edistämiseksi ja etäyhteysvälineen kehitys (ikääntpal ehdotus)	
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
oppilaitokset, yritykset		

Vanhemmuus

Painopiste

Tavoite Vanhemmuustaidot vahvistuu Vanhemmat	Toimenpiteet ja vastuutaho	Seurantamittari
Juurisyyt/ ilmiöt:	Kaverivanhemmuus, rajat, keskusteluyhteys (vanhempien some käyttäytyminen ja lasten digin käyttö), kohtaamattomuus, vanhempien päihde ja mt ja väkivalta ongelmat,	
Asukas	Vanhemmalla ensisijainen vastuu lapsista Sähköinen perhekeskus; tuetaan omatoimista vahvaa vanhemmuutta sähköisesti etänä	Käyttäjäluvut sähköisestä perhekeskuksesta (omahoitopolut yms) ja terveystietokannan sivustolla kävijämäärät
Mitä hva:lla tehdään Entä hva yhteistyössä?	Viestintää vanhemman vastuusta (perhep) Etäperhevalmennus ja Perhemessut - perhevalmennuksen sisällön muokkaus? (perhep) Lapset Puheeksi (2v systemaattinen) – missä universaali, missä interventiona KATSO SEURAAVA DIA (koulukuraattorit, neuvotus tullessa, eroperheet, silloin kun lapsi tai vanhempi sairastunut) (perhep) Lapset Puheeksi: Yläkouluun siirryttäessä – tiedon siirto toiselle asteelle yhteistyössä koulun kanssa oppilaitoksen psykososiaaliseen tukeen (kunta-perhep yhteistyö) VaVu Varhaisen vuorovaikutuksen menetelmä – missä käytetään? – ei selkeää menetelmäkoulutusta olemassa enää? Yhdessä aika (perhep) Vahvuutta vanhemmuuteen (perhep) Yksinäisyyden puheeksiotto (perhep) Erovanhempien vanhemmuussuunnitelma (perhep) Eroneuvonta (perhep) Vertaisryhmät (perhep)	Mittari: Lapset puheeksi käyttö
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle	Lapset puheeksi (vaka uudet vakaan tulijat, koulu opettaja tekee tietyllä kouluasteella, esikoulusta siirryttäessä – esim. siirtymävaiheissa) Lapset Puheeksi: Yläkouluun siirryttäessä – tiedon siirto toiselle asteelle yhteistyössä koulun kanssa oppilaitoksen psykososiaaliseen tukeen - koulutu	Sopimus/ suositus kuntien kanssa
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
järjestöt,	Lapset puheeksi – järjestöt, ks. Seuraava dia Mentalisaatio ryhmätoiminta esim. vahvuutta vanhemmuuteen + ?? – järjestöt Vertaisryhmät - järjestöt Vavu havainnointi harjoittelussa – oppilaitokset, Vavu perheentalot järjestö-hva yhteistyössä ryhmät Elossa erosta – Miessakit ry ???	
Srk		

Lapset puheeksi Pohjois-Savossa suositus (perhepalvelut)

JÄRJESTÖT: lasta odottaville perheille; kohdennetaan perheille tarvittaessa

HVA: Lastenneuvola; aina 2-vuotistarkastuksen yhteydessä; lastenneuvolan terveydenhoitaja

KUNTA: Varhaiskasvatus; kun lapsi aloittaa päivähoidon tai siirtyy pienten puolelta "isoihin"?

KUNTA: Varhaiskasvatus: kun lapsi aloittaa eskarin tai 1 lk? Tarveharkinta?

KUNTA: Koulu: Alakoulusta yläkouluun siirtyminen tai 7 lk? Tarveharkinta?

Järjestöissä, kunnissa ja HVA:lla: **aina kun huoli herää**

HVA: aina, kun perhe tulee perhesosiaalityön tai lapsiperheiden kotipalvelun asiakkuuteen

HVA: Aina, kun selvitetään koululaisen nepsy-oireilua: kapene/kouluterveydenhoitaja /mahdollisesti myös kuraattori?

HVA: Kasvatus- ja perheneuvolassa sekä perheoikeudellisissa palveluissa tarveharkintaisesti, kun perheessä avioero, työttömyys, lapsen psyykinen oireilu, tms.

Mielenterveystaidot

Painopiste: Mielenterveystaitojen vahvistaminen

Tavoite Tunne- ja vuorovaikutustaidot, itsesäätelyn taidot ja vastoinikäymisten sietokyvyn vahvistuminen (erit. tytöt, lukio, työikäiset, ikäihmiset)	Toimenpiteet ja vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt, mikä taustalla oleva ilmiö		
Asukas?		Oltava mittari
Mitä hva:lla tehdään Entä hva yhteistyössä?	Ennaltaehkäisevä universaali, jos ei riitä, sen jälkeen varhainen tuki: havaitaan alustavia mt –oireita; oppilaan yhteydenotto – opiskeluhoito (perhep) Osaamisen lisääminen (perhep) Terapiatakuu; mitkä menetelmät – oltava useampia (perhep) Tunnetaitojen vahvistaminen – mikä menetelmä (perhep) Itsesäätelyn taitojen vahvistaminen KAT, ART, ALI – vastuu: psykososiaalinen opiskeluhoito (perhep) Lasten tunnetaitojen vahvistaminen ryhmätoiminnan (mikä??) vahvistaminen – perhe- ja kasvatusneuvonta (perhep)	
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Srk, järjestöt, oppilaitokset, yritykset		

Riippuvuuksien ehkäisy

Painopiste: Riippuvuuksien ehkäisy

Tavoite: Alkoholin käyttö ja haitat vähenevät (aol, työikäiset miehet, ikäihmiset)	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: Riippuvuuksien ehkäisy

Tavoite: Rahapelaaminen ja haitat vähenee (aol, työikäiset)	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: Riippuvuuksien ehkäisy

Tavoite: Tupakkaa (raskaana olevat, työikäiset), sähkötupakan (peruskoululaiset, työikäiset) ja nikotiinituotteita (työikäiset miehet) ei käytetä/ vähenee	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: Riippuvuuksien ehkäisy

Tavoite: Huumeiden käytön ehkäisy (miehet, korkeasti koulutetut)	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: Riippuvuuksien ehkäisy

Tavoite: Netin haitallinen käyttö vähenee (4. ja 5.lk)	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: Riippuvuuksien ehkäisy/ ?

Tavoite: Riippuvuuksien ehkäisy ja itsemurhien ehkäisy MIHIN LAITETAAN??	Toimenpiteet + vastuutaho	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt	Mielenterveys- ja päihde, puuttuu vanhuspsyk osasto, kaksoisdg hoitaminen yli 65v yhteneväiset käytännöt puuttuvat, psyk sh:lle ikääntyneiden pääsy heikkoa (ikääntypal)	
Asukas		
Mitä hva:lla tehdään	Yhteneväisten käytäntöjen kehittäminen hva:lla (ikääntpal) Yksinäisyyden puheeksiotto – hankeaiho ks. SOLDEX??	
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
oppilaitokset, yritykset		

**Väkivalta, syrjintä ja
tapaturmat vähenevät**

Painopiste: Väkivalta, syrjintä ja tapaturmat vähenevät

Tavoite: Ketään ei syrjitä ikä, terveydentila, mielipide (lapset, nuoret, työkäiset, ikäihmiset)	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: Väkivalta, syrjintä ja tapaturmat vähenevät

Tavoite: Kaltoinkohtelua ei sallita erit. ikäihmiset	Toimenpiteet + vastuutaho	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt	Omaishoitajan uupumistilanne, työntekijöiden osaamisvajeet ja neuvottomuus, lasten mielenterveys- ja päihdeongelmat (ikääntpal)	
Asukas	Huoli-ilmoitukset	
Mitä hva:lla tehdään Entä hva yhteistyössä?	Omaishoitajien tukisuunnitelmaan menettelyprosesseineen. (ikääntpal) Omaishoidon tuen ja palvelusuunnitelmien arviointi vuosittain (ikääntpal) Sosiaalityön osaamista ja moniammatillinen osaaminen yleensäkin asiakasohjauksessa (ikääntpal) Sosiaaliohjauksen keinot (niille jotka ei hoivapalveluissa) (ikääntpal) Suunnitelmallinen sosiaalityö Väkivallan ja kaltoinkohtelun puheeksiotto (osana geriatriasta kokonaisarviota, ikääntpal) Kaltoinkohtelun ehkäisyn/ nettihuijauksen ehkäisyn osaamisen lisääminen (koulutuspalvelut? Ja HYTE tiimi Ville K) Ehkäisevä päihdetyö (HYTE tiimi Helena) Viestintä – kaltoinkohtelun tunnistaminen Huoli-ilmoitukset – missä ja milloin tehdään (milloin asiakasohjaus ja milloin sosiaali- ja kriisipäivystys)	Kaltoinkohtelut (1xv) Videon katselukerrat
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle	Viestintä – kaltoinkohtelun tunnistaminen ?	
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt	Netti yms. huijaukset, kaltoinkohteluista ja väkivallan ehkäisystä viestiminen (Kuopion ensikotiyhdistys ja Suvanto ry? Ja ?) ? Muut ketkä	
Srk	Väkivallan puheeksiotto?	

Painopiste: Väkivalta, syrjintä ja tapaturmat vähenevät

Tavoite: Seks ahdistelu, häirintä, ks. Elintavat kohta	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: Väkivalta, syrjintä ja tapaturmat vähenevät

Tavoite: Väkivaltaa ei sallita Erit. vanhempien toimesta lapsia kohtaan, kiusaaminen 4. ja 5lk	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: Väkivalta, syrjintä ja tapaturmat vähenevät

Tavoite: Kaatumistapaturmat vähenevät (erit ikäihmiset)	Toimenpiteet + vastuutaho	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt	Ikääntyneet: aistivajeet ikääntyneillä, yleinen gerastisuus, lääkitys	
Mitä hva:lla tehdään Entä hva yhteistyössä?	Opastus ja neuvonta: Pysytään Pystyssä opas (HYTE) Kotiympäristön arviointi (kotihoito) Kaatumisvaaran arviointi (vastaanotto, ikääntpal) Ravitsemusneuvonta ja ohjaus ja vajaaravitsemustilan arviointi MNA Lääkityksen tarkistus (päivystys ja vastaanotot) ARVI ja fysioterapeutit (ikääntynpal) Geriatrician pkl	
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle	Tasapaino- ja voimaharjoittelu Liikuntaneuvonta Otetaan päihteet puheeksi Yhteisiä koulutuksia ja tiedonkeruita Pidetään ihminen liikkeellä ja sosiaalisten suhteiden parissa (kunnat?) Katujen kunnossapito, liukkauden ehkäisy	
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle	OTAGO-kotiharjoitteluohjelmasta yhteinen koulutus Asukkaille Pysytään Pystyssä opas	
Järjestöt	Pysytään Pystyssä oppaan avulla opastus ja neuvonta – mitkä järjestöt? Vertaisliikunnanohjaajat – mitkä järjestöt?	
Srk		
oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: Väkivalta, syrjintä ja tapaturmat vähenevät

Tavoite: Arjen turvallisuuden edistäminen osana kokonaisturvallisuutta (häiriötilanteisiin varautuminen, huoltovarmuuden vahvistaminen)	Toimenpiteet + vastuutaho	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Asukas		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

**HYTE tiedolla
johtaminen, rakenteet
yhteneväiset
toimintatavat, jne**

Painopiste: HYTE tiedolla johtaminen, rakenteet yhteneväiset toimintatavat

Tavoite: HYTE-tiedolla johtaminen, kirjaaminen, HYTE-mittareiden luonti hva:lle	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: HYTE tiedolla johtaminen, rakenteet yhteneväiset toimintatavat

Tavoite: HYTE-jalkauttaminen	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: HYTE tiedolla johtaminen, rakenteet yhteneväiset toimintatavat

Tavoite: HYTE-rakenteet (osaksi hva:n palvelustrategiaa, palvelurakennetta, käyttösuunnitelmia, järjestöyhteistyörakenne, hva palvelut-kunta yhteistyö, kulttuuri sotessa)	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: HYTE tiedolla johtaminen, rakenteet yhteneväiset toimintatavat

Tavoite: HYTE-resurssit palvelutuotannossa (esim. HYTE-kerroin raha)	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: HYTE tiedolla johtaminen, rakenteet yhteneväiset toimintatavat

Tavoite: Yhteneväiset käytännöt (mm. liikuntaneuvonta, MOVE-prosessi, AUDIT-C, tuen tarve selvitys 8.lk, elintapaneuvonta)	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

Painopiste: HYTE tiedolla johtaminen, rakenteet yhteneväiset toimintatavat

Tavoite: HYTE- asiantuntijatuki kuntiin prosessit (Kuntajohdon TEA, erit Rautavaara, PerusopetuksenTEA, erit Rautavaara, lukioTEA, erit. Rautavaara, LiikunnanTEA, erit Tervo, KulttuurinTEA, erit Tuusniemi	Toimenpiteet + vastuutahot	Seurantamittarit
Juurisyyt/ ilmiöt		
Mitä hva:lla tehdään		
Entä hva yhteistyössä?		
Kunnan asiantuntijatuki/ yhteistyö hva:lle		
Hva:n asiantuntijatuki kunnalle		
Järjestöt		
Srk		
Oppilaitokset, yritykset		

HVA:n prosessi-indikaattorit – tee ja kirjaa oikein

HYTE-kerroin –prosessi-indikaattorit	Kirjaamiskoodit
MPR-rokotuskattavuus	Prosenttiluku, joka ilmaisee, kuinka suuri osuus lapsista on saanut MPR- eli tuhkarokko-sikotauti-vihurirokko-yhdistelmärokotteen ensimmäisen annoksen 11–24 kuukauden iässä. 97 % rokotekattavuudella saa täydet pisteet.
Lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksesta poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen	tuen tarve selvitetty toimenpidekoodi OAB10
Kouluterveydenhuollon 8.-luokkalaisten terveystarkastuksesta poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen	tuen tarve selvitetty toimenpidekoodi OAB10
Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito-suositusten mukaisesti	diabetesriski kirjataan diagnoosilla R73, R73.0, R73.9 tai O24.4 tai käyntisyyllä W85 ja Liikuntaneuvonnassa käytetään koodeja OAB36, OAB77, OAB78 ja ravitsemusneuvonnassa käytetään koodeja OAB72, OAB75, OAB76. Neuvonnan toteuttajia ei ole rajattu tiettyihin ammattihenkilöihin. Neuvonta tulee antaa puolen vuoden sisällä riskin toteamisesta
Alkoholin mini-intervention toteutuminen, kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski	toimenpidekoodi IHA21 eli tehty alkoholin riski- ja haitallisen käytön mini-interventio 30pv sisällä alkoholin riskirajojen täytyttyä AUDIT-kyselyssä tai AUDIT-C-testissä IHA10
Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten osuus suhteessa työttömien kokonaismäärään	18–64-vuotiaat asiakkaat, joille kirjattu Työttömien terveystarkastus (OAA68) tai Opiskelu- ja työelämän ulkopuolella olevan terveystarkastus (OAA61) suhteessa työttömien kokonaismäärään

HVA:n tulosindikaattorit – HYTE panostus ja tavoitetasot

HYTE-kerroin –tulosindikaattorit	Kuvaus ja tavoitetasot
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat	Indikaattori ilmaisee vuoden aikana päädiagnoosilla vammat, myrkytykset ja eräät muut ulkoisten syiden seuraukset (ICD 10: S00-T78) sairaalahoidossa olleiden potilaiden osuuden kymmentä tuhatta asukasta kohti. Vuoden aikana sairaalassa hoidettujen vammojen ja myrkytysten lukumäärä suhteessa alueen väestömäärään. Tavoitetaso korkeintaan 50 potilasta / 10 000 asukasta.
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä	Lonkkamurtuman (sivu- tai päädiagnoosi S72) vuoksi sairaalassa hoidettujen yli 64-vuotiaiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä. Tavoitetaso korkeintaan 0,4 prosenttia 65 vuotta täyttäneistä.
Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 18–24-vuotiaat, prosenttia ikäluokasta	Työvoiman, koulutuksen ja asevelvollisuuden ulkopuolella olevien 18–24-vuotiaiden nuorten osuutta prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä. Tavoitetaso korkeintaan 10 prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä.
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, prosenttia ikäluokasta	Vuoden aikana vähintään kymmenenä kuukautena toimeentulotukea saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä. Tavoitetaso yksi prosentti vastaavan ikäisestä väestöstä.
Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat (pois lukien elimelliset aivo-oireyhtymät ja älyllinen kehitysvammaisuus), prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä	Indikaattori kuvaa muiden mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden kuin elimellisten aivo-oireyhtymien tai älyllisen kehitysvammaisuuden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saaneiden 18–34-vuotiaiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä (mukaan luetaan ne, joiden päädiagnoosi kuuluu F-ryhmään, poislukien diagnoosit F00–09 ja F70–79). Tavoitetaso 0,5 prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä.

Prosessi-indikaattorit, tehtävät toimenpiteet ja vastuuhlot

Prosessi-indikaattori	Toimenpiteet	Asiantuntijat
MPR-rokotuskattavuus	perhep	
Lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksesta poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen	perhep	
Kouluterveydenhuollon 8.-luokkalaisten terveystarkastuksesta poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen	perhep	
Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito-suositusten mukaisesti	Yleiset palvelut	
Alkoholin mini-intervention toteutuminen, kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski	Avovastaanotto kaikki perhep, ikäant, yleiset	
Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten osuus suhteessa työttömien kokonaismäärään	Yleiset palvelut Kunnat; ohjaus	

Tulosindikaattorit, tehtävät toimenpiteet ja vastuuhlöt

Tulosindikaattori	Toimenpiteet	Asiantuntijat
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat	Pela, ikääntpal, yleiset palvelut, perhep	
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä	Ikäänt, yleiset ja pela Kunnat	
Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 18–24-vuotiaat, prosenttia ikäluokasta	Perhep, yleiset palvelut (aikuissostyö) Kunnat	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, prosenttia ikäluokasta	Yleisetp, mt, kunnat	
Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat (pois lukien elimelliset aivo-oireyhtymät ja älyllinen kehitysvammaisuus), prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä	Perhep, yleisetp, kunnat	

Kuntien HYTE-kerron tulosindikaattorit vaativat yhteistyötä

Kuntien tulosindikaattori	Toimenpiteet	Asiantuntijat
Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista, tavoitetaso 5%		
Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista, tavoitetaso 5%		
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä, tavoitetaso 5%		
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavanikäisestä väestöstä, tavoitetaso 0,5%		
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä, tavoitetaso 5%		
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön, tavoitetaso 230 hoitojaksoa		

[Ks. kuntien prosessi-indikaattorit - THL](#)

Vaikuttavuuden seuranta - pitkän aikavälin seurantamittarit tähän

ILMIÖ/ TEEMA	SEURANTAMITTARIT
Aivoterveys	Muistisairauksien diagnoosien määrä lievässä/ myöhemmässä vaiheessa – tarkenna mikä mittari
Lihavuus	ylipaino, % 8. ja 9.lk HYTE(K)
Toimeentulotuki	- toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % ikäluokasta HYTE(H) + HYTE(K) - ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 20–24-vuotiaat, % ikäluokasta HYTE(H) - koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä HYTE(K)
Kuntoutusraha, sairauspäiväraha ja työkyvyttömyyseläke	- työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64v vastaavanikäisestä HYTE(K) - mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat (pois lukien elimelliset aivo-oireyhtymät ja älyllinen kehitysvammaisuus), % vastaavanikäisestä väestöstä HYTE(K)
Koettu terveys	kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9.lk HYTE(K)
Avun saaminen riittämätöntä / arjessa selviytyminen	

Lisäaineisto

Hyvinvointisuunnitelma

Vaikuttavat HYTE toimenpiteet

- Linjassa tavoitteiden kanssa – vie eteenpäin tavoitteena olevaa asiaa! Jos tavoitteelle ei löydy menetelmää --> ei voi olla tavoitteena
- Hyviä **käytäntöjä, vaikuttavia menetelmiä**- voi löytyä esim.kansallisista linjauksista tai suosituksista
- Perustuttava tietoon niiden vaikutuksista ja vaikuttavuudesta (valinnassa hyödynnetty kansallisia ohjelmia ja niissä suositeltuja käytäntöjä)
- Päättävä mihin kohdennetaan (tietty ryhmä?/ alueen väestö), mitä konkreettisesti pitää tehdä ja miten
- Riittävän konkreettisia
- Toimenpiteitä suunnittelemassa huomioi myös seurakunnat, järjestöt ja yritykset yms. toimijat
- Kansalliset linjaukset ja ohjelmat näkyvät tavoitteissa, indikaattoreissa ja toimenpidetasolla

Sosioekologinen malli
terveyskäyttäytymiseen

Terveyskäyttäytymiseen, vaikuttavat yksilölliset tekijät sekä esimerkiksi sosiaalinen ja fyysinen ympäristö ja poliittinen päätöksenteko.

Edistämistoimenpiteet tulee kohdentaa viidelle tasolle

1. yksilötasolle
2. organisaatiotasolle
3. yksilöiden väliselle tasolle
4. alueelliselle tasolle
5. poliittisen päätöksenteon tasoille.

Mitkä vaikuttavat HYTE-vaikuttavien menetelmien käyttöönottoon?

Tutkimusnäyttö / hyvä käytäntö / pilotti

- Osaan ei ole tutkimusnäyttöön perustuvaa menetelmää vielä saatavilla
- Menetelmä testattu yliopistoympäristöissä – ei osana normaalia toimintaa

Resurssit

- onko aikaa,

- osaamista,

- rahaa

Valmius/ motivaatio ottaa käyttöön – esim. Audit-C

Valittaessa vaikuttavaa menetelmää - tarkastele

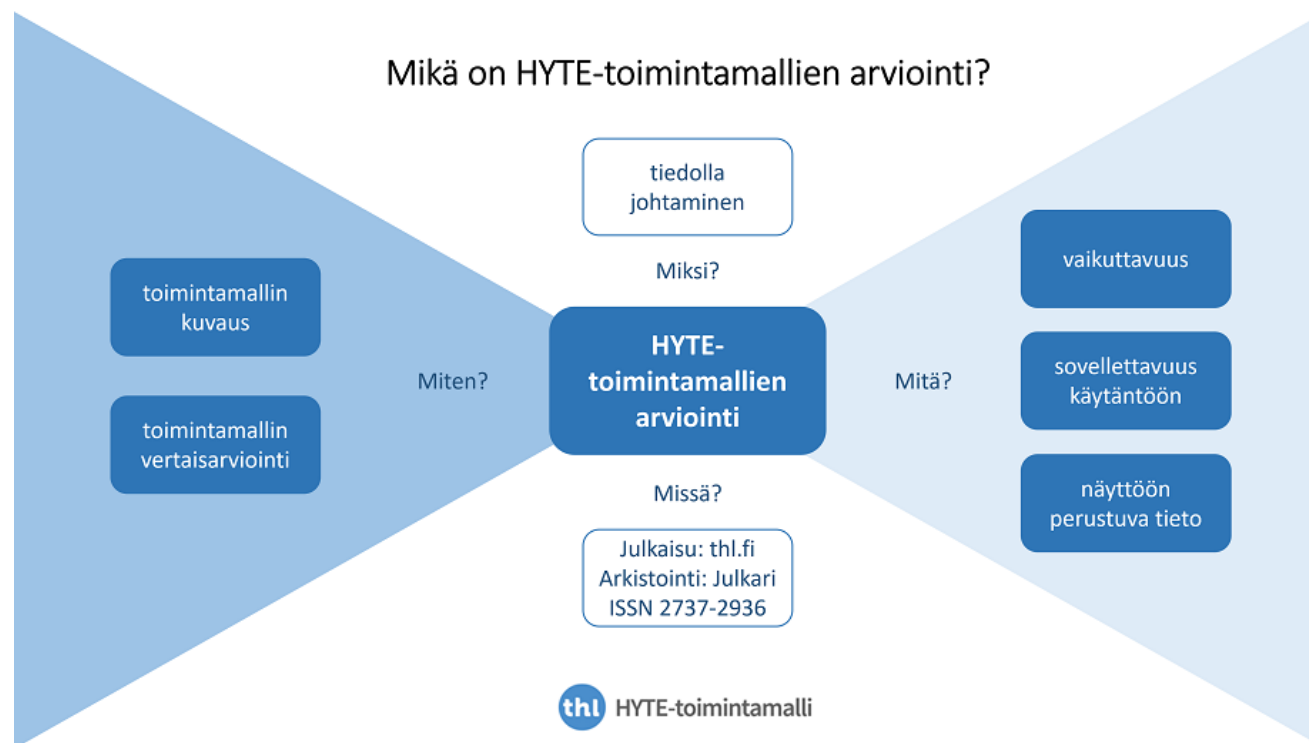

Missä kehitetty menetelmät (kulttuuri)

Toteutustapa – kuvaus onko tarkka ja kohderyhmän koko –
toistettavuus?

THL:llä käynnissä hyte -toimintamallien arviointi

Esim. THL:ssä jo arvioituja hyte -toimintamalleja

- [IPS](#) Sijoita ja valmenna (Individual Placement and Support), mt kuntoutujille. Todettu erittäin vaikuttavaksi suhteessa verrokkipalveluihin. 4/5p
- [Fiilis](#) Tavoitteena on edistää lapsiperheiden terveellisiä elintapoja ja ehkäistä tyypin 2 diabetesta. 3/5p, tuloksista osa julkaisematta, joten varmaa tietoa ei ole vaikuttavuudesta vielä saatavilla.
- [Pakka](#) Ehkäisevä päihdetyö 4/5p, tutkimusnäyttö hyvä
- [StopDia](#) somalipilotti (terveyttä edistävät toimintatavat ja 2 tyypin diabeteksen ehkäisy) 4/5p, Näyttöön perustuvaa tietoa toimintamallista on kansallisesti ja/tai kansallisesti mutta näyttöön perustuvaa tietoa toimintamallin soveltuvuudesta uuteen kohderyhmään ei vielä ole.
- [Maistuva koulu:](#) Lasten ja nuorten ruokakasvatus ja terveellinen kouluruokailu 4/5p Toimintamallin pitkäaikainen seurantatieto puuttuu.
- [Pelillisuus:](#) Pelillisyyden hyödyntäminen sosiaali- ja terveysalalla asiakasosallisuuden tukena 3/5p
- [TYKEs](#) – Työkuntoa Keski-Karjalaan: Elintapavalmennus ja työhyvinvoinnin lisääminen 3/5p
- [Finger:](#) Ikääntyneiden terveyttä edistävät elintavat ja muistisairauksien ehkäisy 4/5p
- [Sairaalaklovnitoimintaa lapsipotilaille:](#) Tavoitteena on vaikuttaa lapsen ja perheen sairaalakokemukseen ja siitä jäävään muistioon. 5/5p
- [Osallistava tanssielokuva:](#) Osallistava tanssielokuva tekee näkyväksi ikäihmisten näkökulmia elämästä edistään iäkkäiden kulttuurista osallisuutta, toimijuutta ja hyvinvointia. 2/5p

Hyviä ja vaikuttavia käytäntöjä Suomesta löytyy:

- Suomi (THL): [HYTE-toimintamallien arviointi](#)
- Suomi (ITLA): [Kasvun tuki](#)
- Suomi (Karvi): [Karvi/varhaiskasvatus](#)

Mistä muualta vaikuttavia HYTE-menetelmiä?

- Suositukset (mm. ruoka- ja liikuntasuositukset)
- Kansalliset ohjelmat

[Kasvun tuki](#) sivulla koottu
psykososiaalisia menetelmiä